

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 502
and another (Viney Mittal, J.)

ਐਚਐਸ ਬੇਦੀ ਅਤੇ ਵਿਨੀ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.ਜੇ.

ਜੱਟ ਰਾਮ,- ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ

ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਉੱਤਰਦਾਤਾ

CWP ਨੰ. 2003 ਦਾ 18237

18 ਮਈ, 2005

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950 - ਅਨੁਛੇਦ. 226—ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1993 — ਐੱਸ. 10, 12, 16, 17, 18 ਅਤੇ 36—ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ) ਨਿਯਮ, 1999 — ਰਜਿ. 9 ਅਤੇ 14 — ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ—ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ—ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ—ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ — ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਅਤੇ ਅਣਦੇਖੀ — ਕੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ — ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ, ਨਹੀਂ — ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਬਲਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮਦਦਨਜ਼ਰ ਵੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ - ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। - ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਸੈਕਸ਼ਨ 17(i) ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉੱਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਦ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਸੂਚਨਾ/ਰਿਪੋਰਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ— ਕਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਜਾਣਕਾਰੀ/ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ — ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ—ਕੁਝ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਹ ਧਾਰਾ 17(i) ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ - S. 18 ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉੱਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ 'ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ' ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ; nt—ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ

ਇਕੱਲੇ ਸੇਵਕ—ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿੱਜੀ ਝਗੜਿਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ—ਸ਼ਬਦ 'ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ-ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ-ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਜਿਹੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦਾ - ਐਸ. 12 (ਬੀ) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ

ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ-ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ-ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰੱਖੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਥਾਰਟੀ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17(i) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ (ii) ਧਾਰਾ (i) ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ/ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਆਮ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 31 ਅਤੇ 33)

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦਾ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ "ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼" ਅਤੇ "ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼" ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ, ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਆਦਿ, ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼" ਦਾ ਅਰਥ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ" ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 34, 37 ਅਤੇ 49)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲੰਬਿਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਦੀਵਾਨੀ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ I ਦੇ ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲੰਬਿਤ ਹੋਵੇ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 504
and another (Viney Mittal, J.)

ਦੁਆਰਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।
ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਸਿਫਾਰਸ਼ੀ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਾਹਤ
ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ, ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(38 ਲਈ)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਮਿਸ਼ਨ
ਜਾਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੁੜ-ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ
ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ
ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪ I ਲੈਨੇਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ
ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਗਲਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ
ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ
ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਬਲਕਿ ਇਸ
ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਵੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ
ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੁਝ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ
ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਜਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ
ਸੂਓ-ਮੋਟੂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ
ਵਿੱਚ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ.

(ਪੈਰਾ: ੫੯)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅੰਤਰਿਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ
ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ। ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਇਕਮਾਤਰ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ
ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ
ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਸਿਰਫ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਾਂਚ ਦੇ
ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ
ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪੱਖਪਾਤੀ
ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ
ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ
ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਤਿਮ ਜਾਂ ਅੰਤਿਮ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ
ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

(ਪੈਰਾ: ੬੨)

ਆਰ ਐਸ ਚੌਹਾਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ;
 ਵਿਕਾਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਡਾ.
 ਅਸ਼ਵਨੀ ਚੋਪੜਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਅਸ਼ੀਸ਼ ਚੋਪੜਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਦੇ ਨਾਲ;
 ਆਰ ਐਸ ਬੈਂਸ, ਐਡਵੋਕੇਟ;
 ਐਮ ਐਲ ਸਰੀਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਐਸ. ਗਿਆਨੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ;
 ਗੁਰਚਰਨ ਦਾਸ, ਐਡਵੋਕੇਟ;
 ਆਰ ਐਸ ਰੰਧਾਵਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ;
 ਰਮੇਸ਼ ਗੁੰਬਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ;
 ਅਸ਼ੋਕ ਅਗਰਵਾਲ, ਐਡੀ. ਏਜੀ (ਪੈਰਾਜਾਬ);
 ਜੀ ਕੇ ਮਾਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ;
 ਐਲ ਐਮ ਗੁਲਾਟੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ;
 ਆਰ ਐਸ ਬਜਾਜ, ਐਡਵੋਕੇਟ;
 ਜੀ.ਐਸ ਕੌੜਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ.

ਨਿਰਣਾ

ਵਿਨੀ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.

(1) . ਇਹ ਹੁਕਮ ਸੱਤ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੰ: 18237, 19855 ਆਫ 2003, 3665, 1371 ਆਫ 2004, 4834 ਆਫ 2005, 814 ਅਤੇ 28 ਆਫ 2004 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਫੌਜਦਾਰੀ ਫੁਟਕਲ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਣਵਾਈ ਸੀ. ਉਸੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ 2003 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 18237 ਦੇ ਨਾਲ। ਸਾਰੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਸਾਂਝਾ ਧਾਰਾ ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਹੁਦਰੇ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੈ। ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਉਸੇ ਮੈਂਬਰ (ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ ਸੀ ਰਾਜਪੂਤ) ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

(2) ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

2003 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 44216-ਐਮ ਅਤੇ 2003 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 18237 :

(3) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜੱਟ ਰਾਮ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਥਾਣਾ ਗੁਰੂਹਰਸਹਾਏ ਵਿਖੇ 13 ਜੁਲਾਈ 2003 ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 110 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਸਮੇਤ ਹੋਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 307/148/149 ਭਾਰਤੀ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25/27/54/59 ਦੇ ਤਹਿਤ। ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 506
and another (Viney Mittal, J.)

ਸਕਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਧਿਰ ਨੇ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਡੀਡੀਆਰ ਨੰਬਰ 21, ਮਿਤੀ 13 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਐਸ.ਪੀ. 1 1 ਸਤੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਸੰਸਕਰਨ ਝੂਠਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। 22 ਅਗਸਤ, 2003 ਅਤੇ 28 ਅਗਸਤ, 2003 ਦੇ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਦਾਸ

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ 2003 ਦੇ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਫੁਟਕਲ ਨੰਬਰ 40013-ਐਮ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਕਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 3 ਸਤੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਖਾਰਿਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 3 ਸਤੰਬਰ, 2003 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਕਾਪੀ (ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ/5) ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਵਜੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੰਬਾਈ 'ਤੇ ਕੇਸ. ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਭਾਵ 3 ਸਤੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਹੀ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1993 ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ (ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ “ਐਕਟ” ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)। ਉਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ 12 ਜੁਲਾਈ 2003 ਨੂੰ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚ ਜੱਟ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਧਿਰ (ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧਿਰ) ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ | ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 110, ਮਿਤੀ 13 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਨੂੰ ਜੱਟ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਧਿਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਡੀਡੀਆਰ ਨੰਬਰ 21 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਸੀ।

(4) ਇਹਨਾਂ ਇਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਕਪੈਕਟ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ , 3 ਸਤੰਬਰ, 2003 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ (ਲਟੀਗੇਸ਼ਨ) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, “ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਧਿਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ”। ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਬੰਧ P/6 ਵਜੋਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(5) ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਜੱਟ ਰਾਮ ਨੇ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਫਰਕ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ 2003 ਦਾ ਨੰਬਰ 44216-ਐਮ. ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸੂਚੀ P/6 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਫੁਟਕਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਪੁਲਿਸ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ

ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 110 ਮਿਤੀ 13 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸਹੀ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੰਸਕਰਣ ਗਲਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਲੱਗੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

(6) ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਪਿਛਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ P/6 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, 19 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ (ਡੀ), ਮੋਗਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਅਤੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਜੱਟ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਅਤੇ 13 ਜੁਲਾਈ 2003 ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 110 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਤੱਖ ਸਹੀ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਧਿਰ) ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਖ ਝੂਠੇ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਪਾਰਟੀ ਹਮਲਾਵਰ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ P/8 ਹੈ।

(7) ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਕੁਝ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੱਟ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ 3 ਜੁਲਾਈ 2003 ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਖਾਲ ਨਾ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਥਿਤੀ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ.

(8) ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਕੁਝ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹਮਲਾਵਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਥਾ- ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਜੱਟ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪੈਰਾਈ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। .

(9) ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਮੋਗਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 307 ਅਧੀਨ 13 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰ: 110 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਥਾਣਾ ਗੁਰੂਹਰਸਾਹੇ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਅਧੀਨ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਧਿਰ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਉਕਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਜੱਟ ਰਾਮ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਵਾਟਰ ਚੈਨਲ ਦੇ ਪੁਨਰ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਵਾਟਰ ਚੈਨਲ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਨਰ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜੱਟ ਰਾਮ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 7 ਨਵੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ/9 ਵਜੋਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2003 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 19855

(10) ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ 28 ਜੁਲਾਈ, 1999 ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ, ਬਿਸ਼ੰਬਰ ਦਾਸ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5, ਨੇ ਧਾਰਾ 323, 485, 325 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜੇ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। , ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ 149 ਅਤੇ 452. 19 ਜੁਲਾਈ 1999 ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 508
and another (Viney Mittal, J.)

ਨੰਬਰ 250 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਸ਼ਬਰ ਦਾਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਪਠਾਨਕੋਟ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਸੱਦਦ, ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ 10000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚੋਂ 6,515 ਰੁਪਏ ਕਢਵਾ ਲਏ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਪਠਾਨਕੋਟ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨ੍ਹਾ ਕੋਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਖੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 60, ਮਿਤੀ 19 ਮਾਰਚ, 2001 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਪਠਾਨਕੋਟ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਸ਼ਬਰ ਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ 12 ਜੂਨ, 2001 ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿ ਬਿਸ਼ਬਰ ਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਝੂਠੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਐਸ.ਪੀ.(ਡਿਟੈਕਟਿਵ), ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਪਰੋਕਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਿਸ਼ਬਰ ਦਾਸ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਨੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 323, 342, 357 ਅਤੇ 506 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, I ਅਨੁਛੇਦਸ, ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। I laint ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕੰਪ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਉਪਾਅ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਭਾਗੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਸ਼ਬਰ ਦਾਸ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ 26 ਜੁਲਾਈ, 2001 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਭੂ ਰਾਜ, ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ., ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ., ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ / 30 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਸਿੰਗਲ ਮੈਂਬਰ) ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਭੂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਏਐਸਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 323, 342, 379 ਅਤੇ 504 ਦੇ ਤਹਿਤ 19 ਮਾਰਚ 2001 ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 60, ਮਿਤੀ 19 ਮਾਰਚ, 2001 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤੁਰੰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਸਪੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਭੂ ਰਾਜ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੈਸਲੇਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਿਸ਼ਬਰ ਦਾਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 25,000 ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਏਐਸਆਈ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 30 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ/ਐਲ ਵਜੋਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2004 ਦਾ CWP ਨੰਬਰ 3665

(11) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 7, ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਪਿੰਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ

ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(12) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਹਨ। 7 ਜਨਵਰੀ 2001 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਪਿੰਕੀ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਲੰਘਣ ਲਈ ਰਸਤਾ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 7 ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਲੱਗੀ ਪਰ ਉਹ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ 8 ਜਨਵਰੀ 2001 ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 10, ਮਿਤੀ 8 ਅਕਤੂਬਰ, 2001 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302, 307, 323, 336, 225, 148 ਅਤੇ 149 ਆਦਿ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਾ ਡਵੀਜ਼ਨ ਨੰਬਰ 5, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 7, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗੰਨਮੈਨ ਸਮੇਤ ਅੱਠ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ। ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2001 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਚੰਗੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 7 ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਟਰਾਂਸਫਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। 10 ਅਕਤੂਬਰ, 2001 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 17 ਅਕਤੂਬਰ, 2002 ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 7 ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 7 ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ।

ਮਾਮਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 7 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕੀ। ਸਤੰਬਰ, 2001 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਵੀ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਾਂਬੱਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਪਈ। 14 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 7 ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਡਰ ਗਿਆ, ਉਸਨੇ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮੰਨ ਲਿਆ। 28 ਅਗਸਤ, 2003 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ (ਕ੍ਰਾਈਮ ਬ੍ਰਾਂਚ) ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

(13) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 510
and another (Viney Mittal, J.)

ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। 14 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਪੈਰਾਜ਼ਾਬ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਾਂ 'ਤੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ 12 ਦਸੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਪੈਂਡਿੰਗ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੰਬਿਤ ਚੱਲ ਰਹੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 7 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

2004 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 1371।

(14) ਪਟੀਸ਼ਨਰ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਕਾਨ ਨੰ. 82, ਦਿ ਮਾਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨਾਲ 10,000 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। 57 ਲੱਖ ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਸੀ

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਮਾਲਕ (ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰ. 2) ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਵੰਬਰ/ਦਸੰਬਰ, 1999 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ। ਉਪਰੋਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(15) ਵਿਕਰੀ ਡੀਡਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2, ਟੀ.ਆਰ. ਬੇਦੀ ਨੇ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ। 15 ਲੱਖ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਟੀ.ਆਰ. ਬੇਦੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। 15 ਲੱਖ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਮਿਸਰੀ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੀ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੈਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਅਲੀ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਅਤੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਜਾਅਲੀ ਅਤੇ ਮਨਘੜਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸਬ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਲੀਕ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਉਕਤ ਕੰਪ-ਆਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਵਧੀਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਸ੍ਰੀ ਐਨ.ਐਸ. ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਕਤ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡਾਂ ਨੂੰ ਟੀ.ਆਰ. ਬੇਦੀ

ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅੱਗੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੇਲ ਡੀਡ ਜਾਅਲੀ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸੇਲ ਡੀਡਜ਼ ਨੂੰ ਫਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਕੌਣ ਸਨ। ਸਬ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਸੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ.ਐਸ. ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਤੋਂ ਕੰਪ I la i inant ਦੇ ਹਸਤਾਖਰ/ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿੰਗਰ ਪ੍ਰਿੰਟਸ, ਫਿਲੋਰ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ। ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ.ਐਸ. ਸੈਣੀ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚੀ P/4 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2005 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 7768।

(16) ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬੇਲੋੜੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਗੁਲਸ਼ਨਜੀਤ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 6 ਜੁਲਾਈ 2003 ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ।

ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਕਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਕੁਲਜੀਤ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਅਤੇ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕਾਰਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਥਾਣਾ ਸਿਟੀ-1 ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ 7 ਜੁਲਾਈ 2003 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 147 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(17) ਉਪਰੋਕਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਤਹਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਅਲੀ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਸੁਸ਼ਾਈਡ ਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ 1 ਅਗਸਤ, 2003 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਰੋਜ਼, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਥਾਣਾ ਸਿਟੀ ਮੋਗਾ ਦੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅੱਗੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 147, ਮਿਤੀ 7 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(18) 8 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਤੱਥ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਸੁਸ਼ਾਈਡ ਨੋਟ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 12 ਦਸੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਲਿਖਣਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਗੁਲਸ਼ਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ

**Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 512
and another (Viney Mittal, J.)**

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 147 ਮਿਤੀ 7 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ (ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਵਾ) ਸਨ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ,

ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਥਿਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੁਲਜ਼ਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 12 ਦਸੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ/8 ਵਜੋਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

2005 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 4834।

(19) ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ, ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਲੰਬੜਦਾਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 7 ਦੇ ਖਿਲਾਫ 27 ਮਈ, 2004 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਖੇ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 39 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਮਰਾ ਕਲਾਂ, ਲੁਧਿਆਣਾ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 7 ਨੂੰ 16 ਜੂਨ, 2004 ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 7 ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਰਾਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਰਖਾਸਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਸਿਟੀ-2, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 7 ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ 2 ਮਾਰਚ, 2005 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। 3 ਮਾਰਚ, 2005 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰਬਰ 39 ਮਿਤੀ 27 ਮਈ, 2004 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਅਗਲੇਰੀ ਹਦਾਇਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਐਸ.ਪੀ., ਲੁਧਿਆਣਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਧਿਰ ਨੂੰ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਜ਼ਲੀਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। 3 ਮਾਰਚ, 2005 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਬੰਧ P/5 ਵਜੋਂ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

2004 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 28।

(20) ਇਹ ਕੇਸ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ (ਜ਼. ਬੀ. ਸੀ. ਰਾਜਪੂਤ) ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। ਥਾਣਾ ਸਮਾਣਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਆਸੂ ਵਰਮਾ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਪੁੱਤਰ ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ 3 ਅਗਸਤ 2002 ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰਬਰ 270 ਦਰਜ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਸੂ ਵਰਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 2002 ਨੂੰ ਆਸੂ ਵਰਮਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ ਨੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਪਟਿਆਲਾ ਰੋਜ਼, ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਰਖਾਸਤ ਭੇਜੀ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਜਾਂਚ ਉਪ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਸਮਾਣਾ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਮਲਾ 31 ਅਕਤੂਬਰ 2002 ਨੂੰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ (ਡੀ) ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਸ.ਪੀ.(ਡੀ), ਪਟਿਆਲਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੁਰਮ ਕੰਪਾਊਂਡੇਬਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਐਸਐਚਓ, ਥਾਣਾ ਸਮਾਣਾ ਨੂੰ ਆਸੂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਲਵਾਰ, ਜੁਰਮ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ। ਅਤੇ ਆਸੂ ਵਰਮਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 241 ਮਿਤੀ 18 ਜੂਨ, 2003 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 385/387 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ੱਟੀ ਵਰਮਾ ਪੁੱਤਰ ਦੇਵੀ ਚੰਦ ਵਰਮਾ, ਉੱਤਰਦਾਇਕ ਨੰਬਰ 5 ਦੇ ਭੈਣਾਂ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਇਕ ਨੰਬਰ 5 ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਿਸੂ ਵਰਮਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੱਟੀ ਵਰਮਾ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਸਮਾਣਾ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਫਦ ਉਪ ਮੰਡਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਪ ਮੰਡਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਉਪ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਸਮਾਣਾ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 26 ਜੂਨ, 2003 ਨੂੰ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੇਸ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਸਮਾਣਾ ਤੋਂ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ (ਦਿਹਾਤੀ), ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2003 ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। 14 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ ਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੇਸ਼ ਛਿੱਬਰ, ਐਸ.ਐਚ.ਓ ਥਾਣਾ ਸਿਟੀ ਸਮਾਣਾ (ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ) ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਰਾਜੇਸ਼ ਛਿੱਬਰ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ (ਜ਼ੋਨਲ) ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ

ਰਾਜੇਸ਼ ਛਿੱਬਰ ਵੱਲੋਂ 2003 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 16728 ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ 23 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

"ਮੌਸ਼ਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ।

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਅਗਰਵਾਲ, ਐਡੀ. ਏਜੀ ਪੈਰਾਜਾਬ, ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਨੋਟਿਸ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਣਿਆ।

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 514
and another (Viney Mittal, J.)

ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 14 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗਾ।

ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ.

ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰੀਡਰ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰਾਂ ਹੇਠ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।”

(21) ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮੰਨਣ ਲਈ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਛਿੱਬਰ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 27 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਪੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚੀ P/1 1 ਵਜੋਂ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। 9 ਦਸੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮੁੜ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੰਪਲੀਨੈਂਟ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ ਨੇ ਕੁਝ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਰਾਜੇਸ਼ ਛਿੱਬਰ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੰਪਲੈਂਟ ਆਈ ਲੀਨੈਂਟ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਿਕਰ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ:

“ਮੈਂ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹਾਂ। ਦਰਅਸਲ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਛਿੱਬਰ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਸਬੰਧੀ ਹੁਕਮ ਆਈ.ਜੀ.ਪੀ. ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ ਰਿੱਟ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੀ. ਰਾਜੇਸ਼ ਛਿੱਬਰ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਪੈਰਾਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 23 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ,

ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 14 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਬਦਲੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ। ਭਾਵੇਂ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਉਕਤ ਹੁਕਮ 23 ਅਕਤੂਬਰ 2003 ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਆਈ.ਜੀ.ਪੀ.ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਰਾਜੇਸ਼ ਛਿੱਬਰ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਸਬੰਧੀ ਹੁਕਮ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1993 ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਆਈ.ਜੀ.ਪੀ. ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। (ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(22) ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਲੈਂਦਿਆਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ

ਬਾਵਜੂਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਰਾਜੇਸ਼ ਛਿੱਬਰ ਨੇ 9 ਦਸੰਬਰ, 2003 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ (ਅੰਕੜਾ P/15)।

(23) ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 4 ਮਈ, 2004 ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 18 ਮਈ, 2005 ਭਾਵ ਅੱਜ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(24) ਅੱਜ ਸੁਣਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਰੁਟੀਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

(25) ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 6 ਜਨਵਰੀ, 2004 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਆਫ ਮੋਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 23 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਜੇ ਵੀ ਤਬਾਦਲੇ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(26) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਖ਼ਤ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(27) ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕੀ ਹਨ?

(28) ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ 1993 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਜ਼ਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੁਝ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(29) ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ (1) ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਹਿ I ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਦਾ ਲੋੜ ਹੈ:

(a) ਐਕਸ.ਐਕਸ

(b) XXX

(c) “ਕਮਿਸ਼ਨ” ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ;

(d) "ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 516
and another (Viney Mittal, J.)

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ
ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

XXX

XXX

XXX

XXX

- (n) “ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ” ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ
ਕਮਿਸ਼ਨ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 10

12. ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮ।—ਕਮਿਸ਼ਨ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ
- (a) ਕਿਸੇ ਪੀੜਤ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ, ਸੂਓ ਇਨਟੂ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰੇ-
 - (i) ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣਾ; ਜਾਂ
 - (ii) ਅਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ,

ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ;

- (b) ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ;
- (c) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰੇ, ਜਿੱਥੋਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇਲਾਜ, ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਲਈ;
- (d) ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰੇ;
- (e) ਅੱਤਵਾਦ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਮੇਤ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੇ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਉਪਚਾਰਕ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ;
- (f) ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਧੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੰਤਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨਾ;
- (g) ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ;
- (h) ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਫੈਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ, ਮੀਡੀਆ, ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਲਬਧ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ;
- (i) ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ;
- (j) ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ ਜਾਣ।

ਸੈਕਸ਼ਨ: 16—ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ

ਜੇਕਰ, ਜਾਂਚ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਕਮਿਸ਼ਨ:-

**Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 518
and another (Viney Mittal, J.)**

- (a) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ;
ਜਾਂ
 - (b) ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;
- ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇਗਾ;
- ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਸੈਕਸ਼ਨ: 17—ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ:

ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ:-

- (i) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
 - (a) ਜੇਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ;
 - (b) ਜੇਕਰ, ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਸਾਰ
- (ii) ਧਾਰਾ (i) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਜੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ।

18. ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਦਮ:

ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ:-

- (1) ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ, ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ। ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ;
- (2) ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ, ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਰਿੱਟਾਂ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰੇ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ;

- (3) ਪੀੜਤ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਤੁਰੰਤ ਅੰਤਰਿਮ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ;
- (4) ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ;
- (5) ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗਾ।
ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ, ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ, ਇਸ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਸਮੇਤ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗੀ;
- (6) ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗਾ।

36. ਮਾਮਲੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹਨ:

- (1) ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਫਿਲਹਾਲ ਲਾਗੂ ਹੈ।
- (2) 'ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।
- (29) ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼, 1999 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਨਿਯਮ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਪਰੋਸੀਜਰਲ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:
 - (2) ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ: ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ:
 - (a) xxxx
 - (b) xxxxx
 - (c) xxxxx
 - (d) "ਸ਼ਿਕਾਇਤ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਸੰਚਾਰ ਪੀੜਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਉਸਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਡਾਕ ਦੁਆਰਾ, ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਮ ਦੁਆਰਾ, ਫੈਕਸ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ।
ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(ਡੀ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 520
and another (Viney Mittal, J.)

ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ, ਅਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਵਿੱਚ
ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣਾ, ਜਾਂ ਮਾਪਦੰਡ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਖੁਦ
ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। .

XXXXXX

XXXXXXXX

9. ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨੋਰੰਜਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ:

ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਲਿਮਾਇਨ ਕੰਪ I ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, -

- (i) ਅਯੋਗ;
- (ii) ਅਸਪਸ਼ਟ;
- (iii) ਮਾਮੂਲੀ ਜਾਂ ਫਜ਼ੂਲ ;
- (iv) ਦੀ ਧਾਰਾ 36(1) ਤਹਿਤ ਪਾਬੰਦੀ
- (v) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36(2) ਅਧੀਨ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ;
- (vi) ਇਲਜ਼ਾਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ;
- (vii) ਦੋਸ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ;
- (viii) ਮਾਮਲਾ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ/ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;
- (ix) ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।"

XXXXXX

XXXXXX

XXXXXX

14. ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਵਿਚਾਰ, ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਆਦਿ।

- (a) ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਫਾਰਮ ਨੰਬਰ 4 ਵਿੱਚ ਕੰਪ I ਲੈਨੈਟ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਪੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
- (b) ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਸੂਓ ਮੋਟੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ/ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ/ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦੇ ਨਾਲ ਫਾਰਮ ਨੰਬਰ V ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ. ਅਜਿਹੇ ਨੋਟਿਸ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

(30) ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 29, ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, ਅਤੇ 18 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਪੀੜਤ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ। ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਪ I ਲੈਂਟਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ 1908 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਭਾਵ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ। ਆਦਿ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (2), (3), (4) ਅਤੇ (5) ਅਧੀਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

(31) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਭਾਵ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਜੇਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੰਪ ਮੈਂ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ *Inaint*. ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (ii), ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ, ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਧਾਰਾ (i) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ (ii) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਧਾਰਾ (i) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਦ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 522
and another (Viney Mittal, J.)

ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਧਾਰਾ (ii) ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਸਿਰਫ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਧਾਰਾ (i) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਧੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ।

(32) ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਧਾਰਾ (i) ਦੀ ਸੀਪਰੋ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਪਏਗਾ, ਭਾਵ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਮਿਸ਼ਨ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਧਾਰਾ (i) ਅਤੇ ਧਾਰਾ (ii) ਦੇ ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ (i) ਅਤੇ ਧਾਰਾ (ii) ਨੂੰ ਇਕਸੁਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਇਕੋ ਇਕ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸੰਭਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ (ii) ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ (i) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਓਟਿਓਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਬੇਲੋੜਾ। ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿ-ਮੌਜੂਦ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 14 ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੰਪ I ਲਾਇਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਕੰਪ I ਲੈਨੋਟ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਨੂੰ ਬੰਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਸੂਓ ਮੋਟੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ/ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ/ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਾਰਮ ਨੰਬਰ V ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ 'ਤੇ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਧਾਰਾ 17(i) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(33) ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੋਰ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 17 (i) ਜਾਂਚਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17(i) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸੂਚਨਾ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਹੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ (ii) ਧਾਰਾ (i) ਦਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ/ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਆਮ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(34) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ, ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ

'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36 ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 36 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸੀਮਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਐਕਟ ਜੋ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ

ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕੰਪ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(35) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਅਤੇ ਵਿਨਿਯਮਾਂ ਦੇ 2(d) ਅਤੇ 9 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਉਕਸਾਹਤ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਆਦਿ ਵਿੱਚ, ਇਕੱਲੇ ਇੱਕ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਸਮੇਤ ਐਕਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੀ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਜਾਂ ਅਰਧ ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੇਵਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਿਸੇ ਢੁਕਵੇਂ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿੱਜੀ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(36) ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਸੂਓ-ਮੋਟੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਉਕਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। , ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਲਈ। ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 2(d) ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਸੰਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 524
and another (Viney Mittal, J.)

ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(d) ਜਾਂ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਮੋਟੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਨਿਯਮ 9 ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹਨ।

(37) ਇਹ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 2 ਫਰਵਰੀ, 2005 ਨੂੰ 3 ਦੇ ਬਹੁਮਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕੰਪ I laint ਨੰਬਰ 16649/1/2004 (FC) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। :11 ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫੁਲ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦਾ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(38) ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੀ ਹੋਰ ਪੜਚੋਲ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲੰਬਿਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਿਵਲ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਮੰਡਲ ਦੀ ਇਸ ਠੀਅਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ, ਜਿੱਥੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਲੰਬਿਤ ਹੋਵੇ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਸਿਫਾਰਸ਼ੀ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਰਾਹਤ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ, ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਮੰਗੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(39) ਜੈ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ 2003 ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ 20075 ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਫੈਸਲਾ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2005 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"ਇੱਥੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1993 ਦਾ ਇੱਕ ਜੀਵ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨ ਸਕਦਾ।

ਉਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ

ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਜਿੱਥੇ ਮਾਮਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ (ਦੀਵਾਨੀ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਮਹਿਜ਼ ਇੱਕ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ, ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। "ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥ ਹੈ "ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ"। ਅਜਿਹੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(40) **ਢੇ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ (1)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ:

14. ਅਸੀਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਉਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਕਮਿਸ਼ਨ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ "ਵਿਲੱਖਣ ਮਾਹਿਰ ਸੰਸਥਾ" ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ, ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਸੀਮਾਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਕੋਲ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇਤਫ਼ਾਕਿਕ ਜਾਂ ਸਹਾਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਪਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿੱਚ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮੰਚ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ

(1) 2004 (2) SCC 579

ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬੰਧਨਾਂ ਜਾਂ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਰ ਉਪਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਮਾਪਤੀ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਅਧੀਨ ਧਾਰਨਾ ਇੱਕ ਗਲਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਗਲਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਪਾਅ ਦੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ।

(41) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 526
and another (Viney Mittal, J.)

ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਉਸ ਪੜਾਅ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ। (ਬੀ) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲੰਬਿਤ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਂਦਾ, ਜੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲੰਬਿਤ ਹਨ, ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸੁਝਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹਨ।

(42) ਅਸੀਂ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

(43) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਸੀਅਨ ਚੈਂਡਿਆਲ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਜਿੱਥੇ ਮਾਮਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ (ਦੀਵਾਨੀ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ) ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਨ.ਸੀ.ਫੋਡਿਆਲ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬੰਧਨਾਂ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਉਪਚਾਰ. ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਪਾਅ ਦੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਾਅ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(44) ਵੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਗਲੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਉਪ ਧਾਰਾਵਾਂ (c) ਤੋਂ (j) ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕੈਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਚੌਰੇ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ ਹਨ; ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੀਵਿਲਿਅਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਅ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨਾ; ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੱਤਵਾਦ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਉਪਚਾਰਕ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਪੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੰਤਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨਾ; ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ; ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਫੈਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ, ਮੀਡੀਆ, ਸੈਮੀਨਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਲਬਧ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ; ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ; ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਕਾਰਜ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਾ (ੳ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਕਾਰਜ ਹਨ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬੇਲੋੜੀ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਓਵਰਲਾਈਡ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਿਯਮਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਬਦਲ ਬਣੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪਿਕ ਸੰਸਥਾ ਬਣੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਧਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 12 ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਪਚਾਰਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਉਤਪ੍ਰੇਰਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ ਬਲਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਤ ਨਿਯਮਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(45) ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਡਾਲਮੀਆ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਆਰ. ਤੇਂਡੋਲਕਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (2) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ' ਤੇ ਵੀ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ। ਅਧਿਕਾਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (3) ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 528
and another (Viney Mittal, J.)

ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਫ ਇਨਕੁਆਰੀ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਯੁਕਤ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਸਿਰਫ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕੰਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਉਲਟ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੱਥ ਵਿਚਲੇ ਵਿਵਾਦ ਵੱਲ ਨਾ ਤਾਂ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ।

(2) ਏਆਈਆਰ 1958 ਐਸਸੀ 538

(3) 1996 (1) SCC 419

(46) ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵੈਬਸਟਰਜ਼ ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡਿਕ ਅਨਬ੍ਰਿਜਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ ਦ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਂਗੁਏਜ (ਨਿਊ ਰਿਵਾਈਜ਼ਡ ਐਡੀਸ਼ਨ) ਵਿੱਚ "ਸਿਫਾਰਸ਼" ਅਤੇ "ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ:

"ਸਿਫਾਰਸ਼" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ 1. ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਯੋਗ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਵਰਤੋਂ ਆਦਿ, ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨਾ; ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ; ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨਾ, 3. ਇੱਕ ਵਿਕਲਪ ਵਜੋਂ ਸਲਾਹ ਦੇਣਾ; ਉਚਿਤ, ਲਾਭਕਾਰੀ, ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ (ਇੱਕ ਵਿਕਲਪ, ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਰਸ ਆਦਿ)। ਉਸਨੇ ਨੀਲੀ ਪਲੇਟ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ. ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ 4. ਲੋੜੀਂਦੇ ਜਾਂ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ; ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਜਿਸਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ।

"ਸਿਫਾਰਸ਼" ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, 2. ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨਾ, 3. ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ 4. ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪੱਖ.

(47) Corpus Juris Secundum ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਬਦ "ਸਿਫਾਰਿਸ਼" ਅਤੇ "ਸਿਫਾਰਿਸ਼" ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਰਥ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਜਾਂ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ, ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਜਾਂ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ, ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ, ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਲਈ, ਅਨੁਕੂਲ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਤਾਰੀਫ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ, ਫਾਇਦੇਮੰਦ, ਭਰੋਸੇਮੰਦ, ਜਾਂ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਯੋਗ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਇੱਕ ਅਨੁਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੋਸ਼ਨੀ, ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਲਾਹ ਜਾਂ ਪਸੰਦ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੋਣਾ, ਪੱਖਪਾਤੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਨਾਲ! joins, ਭੇਜਣ ਲਈ, ਇੰਚਾਰਜ ਦੇਣ ਲਈ, ਅਨੁਕੂਲ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ

ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ.

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੋਲ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਈ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

"ਸਿਫਾਰਸ਼" ਨੂੰ "ਇੱਛਾ" ਦੇ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

"ਸਿਫਾਰਸ਼" : ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ, ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਜਾਂ ਹੁਨਰ ਦਾ ਅਨੁਕੂਲ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣ, ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਸੱਭਿਅਕਤਾ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ, ਅਨੁਕੂਲ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ, ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਾਰਜਕ੍ਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸੁਝਾਅ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਨੁਕੂਲ ਸਵਾਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈਣ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਨਾ ਕਰਨਾ।

"ਸਿਫਾਰਸ਼" : "ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ" ਅਤੇ "ਹਵਾਲਾ" ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ "ਫੈਸਲੇ" ਅਤੇ "ਹਿਦਾਇਤ" ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਵੱਖਰੇ ਰੂਪ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(48) ਚੈਂਬਰਜ਼ 21 ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਐਡੀਸ਼ਨ) ਵਿੱਚ ਵੀ, ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ, ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਆਦਿ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ।"

(49) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿਚ "ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ "ਸਿਫਾਰਸ਼" ਦਾ ਅਰਥ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ "ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ" ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(50) ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਮਾੜੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਕੋਡ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਲੰਬਿਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ।

**Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 530
and another (Viney Mittal, J.)**

ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(51) **ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੌਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (4) ਜੀਤ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਹੈ:

“...ਸਾਨੂੰ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 1997 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 452 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਗਠਜੋੜ ਦੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 156 (3) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। . ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਲੀਬਰ ਹੋਵੇ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗੀ। ਉਹ ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜੋ ਵਿਦਵਤਾ ਵਾਲੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪੜਾਅ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ 1997 ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 452 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਗਏ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗ੍ਰੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਯੋਜਿਤ. ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।”

(52) **ਟੀਟੀ ਐਂਟਨੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (5)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਖਵਾਜਾ ਨਜ਼ੀਰ ਅਹਿਮਦ (6)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ **ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ** ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

“ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛਾਣਯੋਗ ਅਪੈਰਾਥ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

(4) 2000 (10) SCC 612

(5) 2001 (6) SCC 181

(6) ਏਆਈਆਰ 1945 ਪੀਸੀ 18

ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ, ਅਤੇ ਇਹ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਸੋਚਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਮੰਦਭਾਗਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ।”

(53) ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸਯੋਗ ਅਪੈਰਾਥ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ

ਸੀਆਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਅਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। . ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਜਨ ਲਾਈ (7) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

“ਅਧਿਆਇ XIV ਅਧੀਨ ਕੋਡ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਜਾਂ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ। ਕੋਡ ਦੇ 482 ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਕੌਢਿਆ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਟੀਕ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਚੈਨਲਾਈਜ਼ਡ ਅਤੇ ਲਚਕੀਲੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਸਖ਼ਤ ਫਾਰਮੂਲੇ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸੂਚੀ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

- (1) ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ, *ਮੁਢਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ* ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 532
and another (Viney Mittal, J.)

- (2) ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 156(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪੈਰਾਥ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 155(2) ਦਾ।
- (3) ਜਿੱਥੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੇਵਿਵਾਦ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਅਪੈਰਾਥ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ।
- (4) ਜਿੱਥੇ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿਚਲੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗਿਣਨਯੋਗ ਅਪੈਰਾਥ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਗੈਰ-ਗਿਣਤੀਯੋਗ ਅਪੈਰਾਥ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 155(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ।
- (5) ਜਿੱਥੇ ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਇੰਨੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਅਤੇ ਸੁਭਾਵਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਝਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਆਧਾਰ ਹੈ।
- (6) ਜਿੱਥੇ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਕੋਡ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ (ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਟੀ ਉਲੀਕੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ, ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਿਵਾਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (7) ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਰੱਜਿਸ਼ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਦਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(54) ਬਨਾਮ ਬੀ ਅੰਸਿਧਰ ਸਿੰਘ (8) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਬਾਕੀ ਸਨ- ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਸ ਖੁਦ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸੀ।

(55) **ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਲੀਕ ਅਤੇ ਹੋਰ (9)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:

“ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 226 ਅਧੀਨ ਅਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ।

(56) **ਐਮ. ਨਰਾਇਣਦਾਸ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (10)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ।

(57) ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ **ਏਪੀ ਬਨਾਮ ਗੋਲਕੁੰਡਾ ਲਿੰਗਾ ਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (11)** ਭਜਨ ਲਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ *ਕੁਤਾਹੀ* ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ:

“...ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ *ਬਦਨਾਮੀ* ਸੈਕੰਡਰੀ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ *ਬਦਨਾਮੀ* ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ”

(9) 2002 (1) SCC 652

(10) 2003 (11) SCC 251

(11) 2004 (6) SCC 522

(58) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਜੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (*ਸੁਪੈਰਾ*) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ:

“ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 534
and another (Viney Mittal, J.)

ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ 'ਤੇ ਹੋਰ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਕੋਲ ਜਾਂਚ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦੁਰਲੱਭ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀਮਾ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸੱਚ ਹੈ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਆਮ ਜਾਂ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਲਟ ਜੋ ਕਿ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੀ ਹੈ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਸੇ ਸਮਾਨਤਾ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਿਵਲ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਕੋਡ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਉਕਸਾਹਟ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ, ਜੋ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕੇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੇਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ (ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ) ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ) ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

(59) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਜਾਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫਆਈਆਰ ਗਲਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਕੰਪ I ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨ

ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੁਝ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਜਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਸੂਓ-ਮੋਟੂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ.

(60) ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਹਿਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅੰਤਰਿਮ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅੰਤਰਿਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਸਿਰਫ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਤੁਰੰਤ ਅੰਤਰਿਮ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ 'ਤੇ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਅੰਤਰਿਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਅੰਤਰਿਮ ਉਪਾਅ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ।

(61) ਅਸੀਂ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

(62) ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਕਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧ, ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅੰਤਰਿਮ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 18 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (3) ਇਕੋ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਉਪਬੰਧ ਹੈ ਜੋ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਲਾਈਨਾਂ ਵਜੋਂ। 18 ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਸਿਰਫ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੈਕਸ਼ਨ 18 ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਤਰਿਮ ਜਾਂ ਅੰਤਮ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

(63) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 13 ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 536
and another (Viney Mittal, J.)

“13. ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਕਤੀ:

- (1) ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ, ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਰਥਾਤ:-
 - (a) ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਹੁੰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ;
 - (b) ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ;
 - (c) ਹਲਫ਼ਨਾਮਿਆਂ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ;
 - (d) ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਕਾਪੀ ਮੰਗਣਾ;
 - (e) ਗਵਾਹਾਂ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ;
 - (f) ਕੋਈ ਹੋਰ ਜੋ ਮੈਂ ਅਟਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਚੀਕਦਾ ਹਾਂ।”

(64) qu The3 ਸਵਾਲ, 31 ਇਸ ਲਈ, 8 ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਝਲਕ 'ਤੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮਾਣਦਾ ਜੋ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ "ਸੂਟ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ" ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਨੁਛੇਦਜ (a) ਤੋਂ (f) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜ਼ਾਬਤਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਵੱਖਰੀ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ, ਉਸਦਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ, ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫਰੇਮ ਕਰਨ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਪੜਾਅ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਆਦਿ। ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਦਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ "ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ" ਅਤੇ "ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ" ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਅੰਤਰ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਦਿਆਲ ਬਨਾਮ ਉਪ-ਮੰਡਲ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਘਾਟਮਪੁਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਹੋਰ (12)। ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਾਭ ਦੇ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ:-

“ਇਸ ਲਈ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸਿਰਫ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਉਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਚੁੱਕਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜੋ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ

**Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission 538
and another (Viney Mittal, J.)**

ਮੁਦਈ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਉਸਦਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ, ਮੁਦਈ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨਾ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 90(2) ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵੇਲੇ ਉਹੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਸੀਪੀਸੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਦਮ ਕੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ; ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 115 ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜੋ ਖੁਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ, ਪਰ ਧਾਰਾ 115 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। .

(65) ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ:

"(13) ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਪ-ਮੰਡਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਸੀਪੀਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਮੰਗੀ ਗਈ ਅੰਤਰਿਮ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।"

(66) (ਸੁਪਰੀਮ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਬਰਨਾਲਾ (13) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਚੋਣ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਆਮ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(67) **ਸ਼ਾਮ ਲਾਈ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪੈਰਾਜਾਬ (14)** ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਡਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਦਿਆਲ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ) ਅਤੇ ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪੈਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। **ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (15)** ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਡਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"24. ਖਾਸ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਇੱਕ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਸਮਝ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅੰਤਰਿਮ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋਕਰ ਉਹ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੈਰਾਜਾਬ ਪੈਰਾਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1994 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤਹਿਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸਰਪੈਰਾਚ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20(4) ਅਧੀਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ। ਅਜਿਹੀ ਅੰਤਰਿਮ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 71 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1908 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। ਪੈਰਾਚ/ਸਰਪੈਰਾਚ ਦੁਬਾਰਾ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਵਿਚਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(68) **ਮੋਰਕਨ ਸਟੈਨਲੇ ਮਿਉਚੁਅਲ ਫੰਡ V. ਕਾਰਤਿਕ ਦਾਸ (16)** ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖਪਤਕਾਰ ਫੋਰਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਖਪਤਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ

(14)	1997	(1)	PLR	687
(15)	2004	(1)	PLR	705
(16)	1994	(4)	SCC	295

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission
and another (Viney Mittal, J.)

ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਅਧੀਨ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਹੁਕਮ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅੰਤਰਿਮ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਅੰਤਮ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਫੋਰਮ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:

“47: ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਭਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਸਾਹਸਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇੱਕ ਵਧਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੰਚ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਬੇਤੁਕੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਲਾਗਤ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕੇਸ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 25,000 ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਤੋਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। 1994 ਦੇ ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 272 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ 1994 ਦੇ CA ਨੰਬਰ 4584 ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(69) (ਸੁਪ੍ਰੀਮ) ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਐਕਟ ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅੰਤਰਿਮ ਜਾਂ ਅਡ-ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(70) ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ। ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰ ਜਾਂਚ ਜਾਂ/ਅਤੇ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਟੇਢੇ ਢੰਗ ਨਾਲ। ਇਸ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਸਧਾਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਉਸ ਧਿਰ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

(71) ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

CrI. ਫਟਕਲ ਨੰਬਰ 44216 ਅਤੇ 2003 ਦਾ ਸੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੰ. 182371

(72) ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜੱਟ ਰਾਮ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਥਾਣਾ ਗੁਰੂਹਰਸਹਾਏ ਵਿਖੇ 13 ਜੁਲਾਈ 2003 ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 110 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਧਿਰ ਨੂੰ 22 ਅਗਸਤ, 2003 ਅਤੇ 28 ਅਗਸਤ, 2003 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। 44216-ਐਮ ਆਫ 2003 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਕੇਸ ਦੀ ਲੰਮੀ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 3 ਸਤੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਖਾਸਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ। ਉਸੇ ਦਿਨ, ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2, ਨੇ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਆਰਡਰ ਅਨੁਸੂਚੀ P/6 ਉਸੇ ਦਿਨ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕੰਪ ਆਈ ਲੇਨੈਂਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ "ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ"। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ (ਮੁਕੱਦਮੇ) ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰਾਹਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ, ਉਹ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 19 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ (ਡੀ) ਮੋਗਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੱਟ ਰਾਮ ਐਂਡ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ 13 ਜੁਲਾਈ 2003 ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 110 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੰਸਕਰਣ ਸਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜੱਟ ਰਾਮ ਐਂਡ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਕਿ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ (ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) ਹਮਲਾਵਰ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚੁਣਿਆ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕੁਝ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਕਾਰਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 11 ਸਤੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਹੁਕਮ

**Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission
and another (Viney Mittal, J.)**

ਦੀਵਾਨੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਜੱਟ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਨਿਰਦੇਸ਼ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਾਮ I "ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ" ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਤਹਿਤ 13 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ 100, ਮਿਤੀ 13 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਕਤ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਅਤੇ ਧਿਰ; ਮੱਖਣ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਾਮਲਾ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਆਪੀਨ ਸੀ) ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਜੱਟ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵਾਟਰ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ; ਜੱਟ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ।

(73) ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮਦਦਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਥਾਰਟੀ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ 13 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 110 ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਸੀ।

(74) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ 2003 ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੰਬਰ 8130 ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਸੂਚੀ P/6 ਅਤੇ P/9 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸਦੀ ਲਾਗਤ ਰੁਪਏ ਹੈ। 25,000 ਜੋ ਕਿ ਕੰਪ I ਲੈਨੈਟ (ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2) ਸੁਰੈਣ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਖਰਚੇ ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

2003 ਦਾ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 19855.

(75) ਤੱਥ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 60 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਭੂ ਰਾਜ, ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਮਿਤੀ 13 ਮਾਰਚ 2001 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਏ.ਐਸ.ਆਈ.ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ 'ਤੇ ਮੁੜ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਏਐਸਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਐਸਐਚਓ ਨੂੰ ਕੈਸਲੇਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਕੈਸਲੇਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਿਸ਼ੰਬਰ ਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਤਹਿਤ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਖੁਦ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਭੂ ਰਾਜ, ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ/ਜਾਂਚ ਡੀਨੋਵੇ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਾਮ ਮੈਂ

"ਸਿਫਾਰਸ਼" ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ) ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 60, ਮਿਤੀ ਮਾਰਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤੁਰੰਤ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ 19, 2001 ਅੱਗੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਭੂ ਰਾਜ, ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ., ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੈਸਲੇਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋਰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਬਿਸ਼ੰਬਰ ਦਾਸ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 25,000 ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਰਕਮ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(76) *IpassedSbytttheStates Com* ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਭੂ ਰਾਜ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਪਰੋਕਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੁੜ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਨ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇਕਰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਨੰ. 60, ਮਿਤੀ 19 ਮਾਰਚ, 2001 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਬੀ. ਈਸ਼ੰਬਰ ਦਾਸ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਰੋਧ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਭੂ ਰਾਜ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਦਰੁਸਤਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(77) ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੰਬਰ 4248 ਆਫ 2001 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 30 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਦੇ ਆਰਡਰ ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ/ਐਲ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 25,000, ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਬਿਸ਼ੰਬਰ ਦਾਸ (ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰ. 5) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਲਾਗਤ ਉਕਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

2004 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 3665।

(78) ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਉੱਤਰਦਾਇਕ ਨੰਬਰ 7, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ *ਉਰਫ ਪਿੰਕੀ ਅਤੇ 8 ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ* ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 11 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2001 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 3 ਸਤੰਬਰ, 2001 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ *ਉਰਫ ਪਿੰਕੀ* ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਕੇਸ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। 16 ਅਕਤੂਬਰ 2001 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 17 ਅਕਤੂਬਰ 2002 ਨੂੰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ *ਉਰਫ ਪਿੰਕੀ* ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਧੇ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦੇਰੀ

**Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission
and another (Viney Mittal, J.)**

ਕਰਨ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਹੋਰ ਯਤਨ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 14 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਅਤੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 7, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਪਿੰਕੀ ਨੇ ਐਫਆਈਆਰ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। ਉਕਤ ਪੁਨਰ-ਜਾਂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸੀ; ਕਤਲ ਕੇਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਬੇਲੋੜੇ ਪੈਂਡਿੰਗ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਖਾਸਤ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਧੀਕ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ (ਅਪੈਰਾਥ) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 10 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ (ਅਪੈਰਾਥ) ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗਣਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਟੇਟ ਜੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸਤਰਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਨ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੀ ਜ਼ੂਆਂ (ਅਪੈਰਾਥ) ਦੇ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੰਪ I ਲੀਨੋਟ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ, ਇਸਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ (ਅਪੈਰਾਥ) ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੰਗਣਾ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੜਪਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

(79) ਉਰਫ਼ ਪਿੰਕੀ ਵੱਲੋਂ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 2003 ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੰ. 7674 ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਆਰਡਰ ਅਨੁਸੂਚੀ P/I ਸਮੇਤ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 25,000/- ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 7, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਪਿੰਕੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਖਰਚੇ ਵਸੂਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

2004 ਦਾ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 1371।

(80) ਤੱਥ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਵਿਚਕਾਰ ਮਕਾਨ ਨੰ. 82, ਦਿ ਮਾਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਰਵਰੀ, 1992 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ 57 ਲੱਖ ਰੁਪਏ। ਉਪਰੋਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੁੱਲ

ਵਿਕਰੀ ਵਿਚਾਰਨ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ, ਦਸੰਬਰ, 1999 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਰੀਦਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੇ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਇਆ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਐਨ.ਐਸ. ਸੈਣੀ, ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਟੀ ਆਰ ਬੇਦੀ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਅਤੇ ਜਾਅਲੀ ਦਸਤਖਤ ਸਨ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਂਚ ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸਿਵਲ ਝਗੜਾ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਾ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ 23 ਅਕਤੂਬਰ 2003 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

(81) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ.2, ਟੀ.ਆਰ. ਬੇਦੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੰ. 11220 ਆਫ 2003 ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰਡਰ ਅਨੁਸੂਚੀ P/4 ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 25,000/- ਸ਼੍ਰੀ ਟੀ ਆਰ ਬੇਦੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਖਰਚੇ ਵਸੂਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

2004 ਦਾ CWP ਨੰਬਰ 4824.

(82) 27 ਮਈ, 2004 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 7 ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 39 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 7 ਨੇ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਮਨਘੜਤ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਝੂਠੇ ਅਪੈਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਉਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 3 ਮਾਰਚ, 2005 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ 27 ਮਈ, 2004 ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰ. 39 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਅਗਲੇਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਧਿਰ (ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ) ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਅਪਮਾਨਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(83) ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨ ਜਾਂ

**Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission
and another (Viney Mittal, J.)**

ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾਨ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਦੋਂ ਇਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼. ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ FIR ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(84) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਵਾਸ਼ ਪ੍ਰੋ? ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੰ. 2531/10/2005 ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਅਨੁਸੂਚੀ P/5 ਦੀ ਕੀਮਤ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਾਲ। 25,000/- ਜੋ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 7 ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਲਾਗਤ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

2004 ਦਾ CWP ਨੰ. 814.

(85) ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਥਾਣਾ ਸਿਟੀ-1 ਮੋਗਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 147 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵੇਲੇ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ 7 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਸਾਈਡ ਨੋਟ ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਹੋਣ 'ਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕੇਸ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। 1 ਅਗਸਤ, 2003 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੂਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਰੰਧਾਵਾ, ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ., ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲਿਸ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਰੋਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਐਸਐਚਓ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਅੱਗੇ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ ਉਕਤ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵੀ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। 8 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ. ਰੰਧਾਵਾ, ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁਸਾਈਡ ਨੋਟ ਲਿਖ ਕੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਦੇਖਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੰਪ-1 ਲਾਇਨੈਟ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼

ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਚੁਣਿਆ। ਆਖਰਕਾਰ, - 12 ਦਸੰਬਰ 2003 ਦੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਉਰਦੂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਲਿਖਣਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸੁਸਾਈਡ ਨੋਟ ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਸੀ।

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਸਾਇੰਸ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਗਿਆਨ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਖਰਕਾਰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਨੋਟ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿ ਕੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦਾ ਕਤਲ ਗੁਲਸ਼ਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਦੁਬਾਰਾ “ਸਿਫਾਰਿਸ਼” ਵਜੋਂ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ) ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 306 ਅਧੀਨ 7 ਜੁਲਾਈ 2003 ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰ. 147 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਕਥਿਤ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਲਈ ਮਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(86) ਜਾਂਚ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼/ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼/ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਹ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ/ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ।

(87) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੰ. 7102/03 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਰਡਰ ਅਨੁਸੂਚੀ P/8, ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। 25,000 ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 6, ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਖਰਚੇ ਵਸੂਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

2004 ਦਾ CWP ਨੰ. 28.

(88) ਅਸੀਂ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਰਡਰ ਅਨੁਸੂਚੀ P/1 5 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। 23, 2003, 2003 ਦੇ ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 16728 ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ, - 6 ਜਨਵਰੀ, 2004 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਉਚਿਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ /

Jatt Ram v. Punjab State Human Rights Commission
and another (Viney Mittal, J.)

ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ (ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ ਸੀ ਰਾਜਪੂਤ), ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ 4 ਮਈ, 2005 ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(89) ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ 14 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅੰਤਰਿਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਰਾਜੇਸ਼ ਛਿੱਬਰ, ਐਸ.ਐਚ.ਓ ਸਿਟੀ ਸਮਾਣਾ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਰਾਜੇਸ਼ ਛਿੱਬਰ ਦੁਆਰਾ 2003 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 16728 ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 23 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ ਰਾਜੇਸ਼ ਛਿੱਬਰ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਲਿਖਤੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਭੇਜੀ ਸੀ | . ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜਦੋਂ 9 ਦਸੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜੋ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

(90) ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ 9 ਦਸੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 3 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਦੇ ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 16728 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੱਲੋਂ ਲਗਭਗ ਅਣਡਿੱਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 14 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਪਰੋਕਤ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਭਾਵੇਂ "ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ"। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਸੀ. ਰਾਜਪੂਤ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ, ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 23 ਅਕਤੂਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ 9 ਦਸੰਬਰ, 2003 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ/ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਅੰਤਰਿਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੰਨ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ 9 ਦਸੰਬਰ, 2003 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਰਡਰ ਅਨੁਸੂਚੀ P/12 ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। 23 ਅਕਤੂਬਰ, 2003। ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(91) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 9 ਦਸੰਬਰ, 2003 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 25,000 ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 5 ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਖਰਚੇ ਵਸੂਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

(92) ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਪੈਰਾਜਾਬ ਰਾਜ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਝਾਅ ਭੇਜਦੇ ਹਾਂ। ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 11 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਲਈ ਸਿੰਗਲ ਬੈਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮੁੱਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 13 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਹਰੇਕ ਬੈਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਨ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੰਪ I ਲੈਨੈਟ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਉਕਸਾਉਣ ਆਦਿ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ/ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੇ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਗਲੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

(93) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਪੈਰਾਜਾਬ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਭੇਜਣੀਆਂ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਆਰ. ਐਨ. ਆਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੱਤਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ